Молдова – Україна
Спільна операційна програма

Проект від9липня2014р.

Programme is funded
by the European Union

Зміст

1. Резюме / введення ... 3
2. Стратегічний аналіз прикордонних регіонів ... 4
2.1 Регіони, які мають право на участь у Програмі ... 4
2.2 Взаємовідносини Молдови та України на сучасному етапі ... 4
2.3 Аналіз прикордонних регіонів ... 5
2.4 Аналіз сильних та слабких сторін, можливостей та загроз (SWOT) ... 9
3. Стратегія програми територіального співробітництва ... 9
4. Пріоритети та дії ... 10
4.1 Операційне завдання 1: Покращення умов життя місцевих громад ... 10
4.2 Операційне завдання 2: Рішення спільних проблем ... 11
4.3 Операційне завдання 3: Культура, освіта та спорт ... 11
5. Індикатори результативності ... 12
6. Керування програмою ... 13
6.1 Спільний керуючий комітет ... 13
6.2 Орган управління ... 14
7. Реалізація програми ... 14
7.1 Вимоги до проектів ... 14
7.2 Вимоги до бенефіціарів проектів ... 15
7.3 Укладення контракту і порядок реалізації проекту ... 15
7.4 Допустимі витрати та рівень підтримки ... 17
8. Розподіл фінансування ... 17

Додатки

Programme is funded
by the European Union

1. Резюме / введення

Програма територіального співробітництва Молдови та України (Програма ТС) була підготовлена спільно під керівництвом Державної канцелярії Республіки Молдова та Міністерства економічного розвитку і торгівлі України з урахуванням рекомендацій Програми сприяння територіального співробітництва країн Східного партнерства (Програми сприяння ЕаРТС).

З метою забезпечення більш активної участі у програмі ТЗ обох країн-учасниць – Молдови та України. Партнери Молдови та Українисформували робочу групу для розробки Спільної операційної програми. До складу робочої групи увійшли представники таких організацій:

Молдова: Державна канцелярія, Міністерство закордонних справ, Міністерство фінансів, Міністерство регіонального розвитку та будівництва, представники регіонів, Національна платформа Молдови «Форум громадянського суспільства Східного партнерства»

Україна: Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Міністерство закордонних справ, представники облдержадміністрацій Чернівецької, Вінницької та Одеської областей, Національна платформа України «Форум громадянського суспільства Східного партнерства»

Засідання робочої групи відбулося 08 листопада 2013 р. у м. Одеса, Україна. Подальші консультації проходили на регіональній конференції, присвяченій територіальному співробітництву Молдови та України, яка відбулася 12 грудня 2013 р. ум. Кишинів, Молдова, а також на Конференції, присвяченій відкриттю програми ЕаРТС, яка відбулася 4 липня 2014 р. у м. Тбілісі, Грузія. Друге засідання робочої групи було проведено 15 липня 2014 р. в м. Кишинів, Молдова.

Консультації з громадськістю з питань Спільної операційної програми були проведені у червні – липні 2014 р.У Додатку 5 докладнопредставлені коментарі та рекомендації, отримані під час громадських слухань. Ці коментарі були враховані в остаточному варіанті Спільної операційної програми. Остаточну версію Спільної операційної програми обговорювали і прийняли на засіданні Спільного керуючого комітету ....

Цей документ містить аналіз соціально-економічного і екологічного розвитку регіонів, розташованих уздовж молдавсько-українського кордону, SWOT-аналіз у формі таблиці (Розділ 2), стратегії територіального співробітництва та операційні завдання (Розділ 3), а також встановлює пріоритети та можливі напрями діяльності (Розділ 4), визначає бенефіціарів проектів та методи здійснення програми (Розділи 5-7).

Спільна операційна програма охоплює конкретні аспекти територіального співробітництва уздовж кордону Молдови та України. У зв'язку з цим Програма враховує фактичний контекст, національні заходи і Молдови, і України в рамках національної регіональної політики, а також чинної програми територіального співробітництва Молдови,України та Румунії, та програми Чорноморського регіону.

Programme is funded by the European Union

2. Стратегічний аналіз прикордонних регіонів

2.1 Регіони, які мають право на участь у Програмі

Зона дії програми ТС Молдова – Україна охоплює наступні регіони/адміністративні одиниці, розташовані вздовж молдавсько-українського державного кордону протяжністю 939 км (з яких 454км простягається вздовж невизнаної республіки Придністров'я):

Молдова	Україна (*області*)
• Уся територія	• Чернівецька область • Одеська область • Вінницька область

Програма ТС охоплює площу 101 766 км², в т.ч. 33 846 км²у Молдові та 67 920 км² в Україні. У 2012 р. загальна чисельність населення цього регіону склала 8 488,9 тис. жителів, з яких 3 559,5 тис. проживають у Молдові, а 4 929,4 тис. – в Україні.

Область	Площа (тис. км²)	Відсоток від загальної площі країни (приблизно)	Населення (2012 р., тис. мешканців)	Відсоток від загальної численності населення (приблизно)	Щільність населення (мешканців/км²)
Молдова					
Уся територія	33 846	100	3 559,5	100	105,2
Україна					
Чернівецька область	8 097	1,3	907,2	2,0	112,0
Одеська область	33 310	5,5	2 395,2	5,3	71,9
Вінницька область	26 513	4,4	1 627,0	3,6	61,4

2.2 Взаємовідносини Молдови та України на сучасному етапі

Республіка Молдова та Україна встановили дипломатичні відносини у 1992 р. Станом на січень 2014 р. відносини між двома країнами підкріплені 128 різноманітними чинними правовими актами та документами (договорами, угодами тощо). Найбільш актуальні у цьому контекстіправові документи включають Договір про добросусідство, дружбу і співробітництво (1992 р.), Договір про державний кордон (1999 р.), а також Консульську конвенцію між Україною і Республікою Молдова (1995 р.).

Довжина кордону між Республікою Молдова і Україною становить 1 222 км, у т.ч. 955 км сухопутного кордону, а 267 км – річкового. Уздовж молдавсько-українського кордону організовано 67 постійно діючих контрольно-пропускних пунктів трьох категорій:

міжнародні – для перетину державного кордону особами і транспортними засобами, що належать будь-якій державі;

міждержавні – для перетину державного кордону особами і транспортними засобами з Республіки Молдова і України; а також

локальні КПП–для перетину кордону громадянами Республіки Молдова і України, які проживають у суміжних адміністративних районах.

У своїх взаємовідносинах Молдова та Україна мають враховувати, що однією з особливостей державного кордону двох країн є сепаратистський регіон Придністров'я у Молдові, у якому Уряд Республіки Молдова не має повного контролю. Цей регіонпримикає до 454 км державного кордону з Україною, вздовж якого розташовані 25 контрольно-пропускних пунктів. Внутрішня межа між Придністровським регіоном та

Programme is funded by the European Union

іншими регіонами Молдови не контролюється молдовськими прикордонниками. Однак організовано декілька митних пунктів на автодорожніх пунктах пропуску, які функціонують за підтримки поліції.

Також необхідно враховувати й інший аспект – особливу ситуацію, обумовлену географічним розташуванням молдавського села Паланка. Територія цього села заходить наОдеську область України, унеможливлюючи проїзд з однієї частини України (північної) в південну частинубез перетину території Республіки Молдова.

2.3 Аналіз прикордонних регіонів

Прикордонні регіони, які можуть брати участь у Програмі, характеризуються схожими географічними умовами і загальною історією соціально-економічного розвитку на перехідному етапі. Але їх вихідні умови на початку трансформації були досить різними і визначили сьогоднішній стан розвитку. Західні регіони Молдови виступали у ролі постачальників сільськогосподарської продукції, при цьому великі промислові об'єкти розвивалися лише у східній частині, яка зараз утворює регіон Придністров'я. На українській стороні кордону також розвивалося сільське господарство, однак промисловість відіграє більш важливу роль. Крім того, Одеська область завжди мала особливе положення, будучи морським транспортним вузлом Чорноморського регіону.

Руйнування колишніх економічних зв'язків викликало проблеми, особливо, для Молдовивнаслідок обмеженого внутрішнього попиту: Молдові не вдалося замінити падіння експорту. Водночас аграрні прикордонні регіони України могли б виграти від великих розмірів країни і зростаючого внутрішнього попиту, а також від зростаючих обсягів торгівлі на світових ринках. Окрім того, необхідна переорієнтація торгівлі проходила набагато легше для більш стандартизованих промислових товарів, ніж для сільськогосподарської продукції. Таким чином, Молдова відстала в економічному розвитку, і все ще має знайти своє місце.

На відміну від економічного розвитку інституційні структури країн, а також освітній рівень та адміністративні норми є схожими. Російська мова є мовою міжнаціонального спілкування, яка зрозуміла на території всього регіону і є чинником, що сприяє прикордонному співробітництву.

Географія та інфраструктура: Географічні умови регіону Програми дещо відрізняються: від Карпат, які є частиною Чернівецькій області на півночі до горбистих ландшафтів Вінницької області та Молдови (Бессарабії) і рівнинних прибережних і берегових зон Чорного моря на півдні України в Одеській області. Кліматичні умови з м'якою зимою та літом в середньому сприятливі. Регіон не схильний до різких змін клімату, проте зростаюче число випадків засухи і повеней, які виникають внаслідок кліматичних змін, вимагають відповідних заходів адаптивного характеру та заходів зі зниження наслідків.

Регіони в зоні дії Програми мають вигідне географічне положення: саме тут перетинаються або близько розташовані ряд європейських і міжнародних транспортних коридорів та вузлів, наприклад, Європа – Кавказ – Азія, Балтійське море – Чорне море, Москва – Київ – Бухарест. Транспортні маршрути між регіонами загалом добре розвинені для всіх видів транспорту, хоча здебільшого якість не відповідає європейським стандартам. Порушення транспортного сполучення викликані особливим статусом Придністров'я, проте важливі залізничні шляхи, що з'єднують Кишинів і Одесу вже відкриті. У регіоні Програми діють декілька міжнародних аеропортів, хоча і не всі з них функціонують в повному обсязі. Два найбільших міжнародних аеропорти – Кишинів і Одеса – обслуговують 1,3 млн. і понад 1,0 млн. пасажирів, відповідно.

Демографія та населення: Територія Програми характеризується природним спадом чисельності населення, яка почалася після набуття обома країнами незалежності на початку 90-х рр. і триває по сьогоднішній день. Населення Молдови скоротилося приблизно на 10% з 2004 р.; аналогічні тенденції спостерігаються в Чернівецькій і Вінницькій областях, хоча в Одеській області темп скорочення населення дещо нижче. Негативна динаміка на українському боці кордону зумовлена низьким рівнем народжуваності, однак міграційний приплив населення в регіонах залишається позитивним, хоча і

Programme is funded by the European Union

становить лише кілька сотень людей у кількісному вираженні. Переселення з сіл у міста і, особливо, в столицю Київ носить відчутний характер і збільшується в останні роки. У Молдові з 2009 р. спостерігається аналогічна тенденція щодо відтоку населення у великі населені пункти – столицю Кишинів і друге за величиною місто Бєльці. Процес урбанізації у Молдові частково пояснюється переїздом студентів до столиці, що сприяє «відтокумізків» та скороченню населення сільської місцевості. Однак процес міграції робочої сили дещо неконтрольований і характеризується зростанням соціальних і інфраструктурних проблем у містах. Незважаючи на ці тенденції, велика частина населення зони дії Програми становить понад 57%, у Вінницькій області – близько половини, а в Одеській області – одну третину від загальної чисельності населення регіону.

У Молдові спостерігається потужна зовнішня міграція сезонної робочої сили; більша частина якої (75%) прямує до Росії, а решта – переважно до країн ЄС. За даними перепису населення кількість «тимчасово відсутніх» резидентів Молдови становить близько 10% населення, при цьому північ Молдови є лідером за цим показником. Оскільки ця категорія робочої сили представлена, в основному, молодими й добре освіченими людьми, значна частина активної робочої сили постійно виїжджає з країни, що представляє серйозні наслідки для потенціалу економічного розвитку країни.

Етнічний склад регіону Програми відносно однорідний: єдина етнічна група (українці чи молдавани) становить більшість (60% – 75%) населення регіону. Проте етнічні меншини відіграють роль у Молдові та у відповідних регіонах України: залежно від регіону проживають громади росіян, гагаузів, болгар, румунів, греків та євреїв. Окрім того, основні етнічні групи змішані між собою: близько 10% населення Молдови мають українське походження і навпаки. За даними Центру Молдавської діаспори, найбільше молдаван проживає у Чернівецькій та Одеській областях. Окрім того, більшість гагаузів проживають в Україні (переважно в Одеській області), а не в Гагаузії, автономно-територіальному утворенні Республіки Молдова. Однак існує проблемаідентичності етнічних молдаван в Україні, які заявляють про свою румунську національність. До того ж, сезонна міграція робочої сили між країнами вносять певну плутанину. Розкид етнічних громад у зоні дії Програми відкриває можливості для заохочення культурного розмаїття та інтеграції меншин, що могло б сприяти, таким чином, загальному розумінню.

Сільське господарство: Сільське господарство становить економічну основу всіх регіонів Програми, за винятком Одеської області, де домінують транспортні послуги. Кліматичні умови регіону сприятливі для розвитку цього сектора. Однак низка факторів, наприклад, глибокий поділ праці, були успадковані з радянських часів. Як наслідок, у сьогоднішніх фермерів відсутні загальні навички, що перешкоджає подальшому розвитку високо конкурентного сільського господарства. У Молдові сільськогосподарський сектор переважає у південних районах країни. Тут у сільському господарстві зайнято близько 60% робочої сили. Безліч невеликих приватних земельних ділянок передані в оренду інституційним інвесторам, які консолідують їх і можуть обробляти великі площі, домагаючись економії масштабу і виходячи на міжнародні ринки. У центральних районах ферми займаються виноградарством; однак тут також можна збирати врожаї фруктів і овочів три рази на рік, що забезпечує високий дохід. У північних районах орні угіддя були значно розділені на етапі приватизації. Як наслідок, фермерські господарства виявилися настільки малими, що ледве спроможні лише покривати власні потреби. В українських прикордонних регіонах, за винятком гірських районів, переважає аналогічна спеціалізація сільськогосподарського виробництва. Таким чином, багато проблем, пов'язаних з сільським господарством, є загальними по обидві сторони кордону. Дедалі більша вразливість до стихійних лих, частота та інтенсивність яких підвищується, низька продуктивність праці через відсутність доступу до технологій, недостатньо розвинена інфраструктура для зберігання, збору врожаю та транспортування до центральних ринків, необхідність управління водними ресурсами з метою зрошення – лише декілька питань, які можуть бути вирішені транскордонними асоціаціями фермерів.

Промисловість: На молдавській стороні кордону ядром промислового виробництва є Придністров'я. Однак оскільки регіон не знаходиться під контролем уряду Молдови, влада Молдови не має повної статистичної інформації. За розрахунками промисловість в Придністровському регіоні забезпечує

Programme is funded by the European Union

близько 28% валової доданої вартості регіону, головним чином за рахунок виробництва електроенергії і роботи Молдавського металургійного заводу. В інших частинах країни промисловість відіграє незначну роль і орієнтована на виробництво продуктів харчування та напоїв (43% всього промислового виробництва), а також текстильну та шкіряну промисловість (7,2%). Прикордонні регіони зони дії Програми на українському боці кордону не вносять значний вклад у загальний обсяг промислового виробництва України. Загалом, промислове виробництво трьох регіонів складає всього 5,1% від загального обсягу промислового виробництва, при цьому Одеська область є найбільш промислово розвинутою. Тут розташовані об'єкти металургійної, машинобудівної, хімічної і нафтохімічної галузей, які частково працюють на експорт.

Сфера послуг, включаючи туризм: Сфера послуг – найбільш динамічний сектор зони дії Програми: темпи розвитку цієї галузі збільшилися удвічі від початку 90-х рр. Найбільший внесок в Одеській області забезпечує торгівля (майже чверть регіональної доданої вартості), де Одеський порт відіграє важливу роль в якості міжнародного транспортного вузла для транспортування товарів і звідки бере свій початок нафтопровід в Польщу. Хороша транспортна інфраструктура і вигідне географічне положення Молдови також сприяють розвитку країни як транспортного вузла в напрямку країн Західної Європи, хоча автомобільні та залізничні транспортні шляхи характеризуються низькою якістю і застарілими технологіями. Будівництво нових будівель не так вже важливе для регіональних економік, проте реконструкційні роботи в державному та житловому секторах створюють хороші можливості для місцевого бізнесу. Телекомунікаційні послуги, у тому числі надання доступу до мережі Інтернет у сільській місцевості (який вкрай низький в Молдові і охоплює лише близько 10% населення), все ще недостатньо розвинені і вимагають великих інвестицій.

На сьогоднішній день туристичний сектор, як правило, відігравав незначну роль в економіці регіонів зони дії Програми, забезпечуючи лише 1 – 3% валової доданої вартості, але потенціал цього сектора вважається високим. Туристична інфраструктура по обидві сторони кордону дещо застаріла і пристосована до послуг колективного туризму, який переважав у радянський час. З боку Молдови, за винятком Кишинева, рівень туризму не відповідає очікуванням міжнародних туристів. За останнє десятиліття можливості для розміщення та проживання звичайних туристів в Молдові розвиваються повільно. Тільки місця відпочинку для дітей характеризуються значним збільшенням потужностей майже на 20% і становлять понад 50% від загального числа об'єктів розміщення і проживання. В українських регіонах місця відпочинку в Карпатах розвинені відносно добре, як і готельна інфраструктура в Одесі. Але ні потужності, ні якість послуг, ні знання персоналу не зможуть задовольнити попит, якщо розкривати і розвивати потенціал туризму.

Екологія, природні ресурси та культурна спадщина: У регіонах зони дії Програми розташовані численні об'єкти культурної спадщини та пам'ятники, музеї та фортеці, а також заповідники та природні об'єкти від Карпатських гір до прибережних районів Чорного моря. Загальновідомий винний шлях проходить переважно центральною частиною Республіки Молдова, де розташовані найбільш важливі монастирі країни (наприклад, Кепріяна, Хинку, Добруша). У зоні дії Програми на українській стороні розташовані об'єкти, включені до списків Всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО (наприклад, Резиденція митрополитів Буковини і Далмації в Чернівцях або історичний центр Одеси, який включений в попередній список).

Незважаючи на багатство природних ресурсів, екологічні збитки і поганий стан навколишнього середовища загалом становлять проблему для місцевих та регіональних органів влади. Технічно всі вони визнали захист довкілля одним з пріоритетних напрямів регіонального розвитку. Сільськогосподарські угіддя, які значною мірою страждають під час повеней Пруту і Дністра, потребують поліпшення заходів з управління ресурсами річок. Забруднення повітря стаціонарними джерелами обмежено через порівняно низький ступінь індустріалізації регіону. Різкезбільшення обсягів відходів у сільських районах і низькі темпи утилізації у всій зоні дії Програми представляють серйозний привід для стурбованості з точки зору регіонального розвитку по обидві сторони кордону. Наприклад, у Чернівцях відходи, що накопичилися з

Programme is funded by the European Union

2000 р. збільшилися у 8 разів; побутові відходи в містах Молдови зросли вдвічі порівняно з 2008 р. Як наслідок, обсяг непереероблених промислових відходів зростає.

Умови проживання: Умови проживання на всій території дії Програми досить різноманітні, так само як і галузі економічної активності населення та рівні розвитку загалом. Рівні доходу в Молдові відносно низькі: наявний дохід домогосподарств у середньому лише незначною мірою перевищує розрахунковий прожитковий мінімум і може досягатися тільки завдяки грошовим переказам, які становлять приблизно 17% від загального доходу і соціальних виплат (20%). Дохід від самостійної зайнятості у сільському господарстві додає ще 10%. Більша частина робочої сили зайнята у сільському господарстві – понад 60% на півдні і близько 40% в інших регіонах, переважно в натуральному господарстві. Офіційний рівень безробіття нещодавно скоротився: 5,6% за визначенням Міжнародної організації праці (МОП), яке використовується в офіційній статистиці. Однак рівень прихованого безробіття в сільському господарстві та міграції робочої сили свідчить про те, що при створенні нових робочих місць та бізнес-можливостей в інших сферах сільськогосподарського ланцюга формування доданої вартості, крім основного виробництва, або в інших недостатньо розвинених сферах послуг, можна забезпечити достатній приплив робочої сили.

Згідно з тією ж самою методологією рівень безробіття на українській стороні варіює від близько 10% у Вінницькій області до 6% у розвинутій Одеської області, де попит на робочу силу різко зріс у сфері торгівлі і транспорту, а рівень безробіття є нижчим за середній рівень по країні. Частка зайнятих у сільському господарстві значно нижча, ніж у сусідній Молдові: 30% у Вінницькій і 15% в Одеській області. У середньому тільки 10% жителів трьох прикордонних регіонів мають доходи нижче прожиткового мінімуму. Відповідно, доходи від зайнятості відіграють більш помітну роль порівняно з Молдовою (41% загального обсягу наявних доходів населення у Вінницькій і 55% в Одеській області). Залежність від соціальних переказів тут нижче, і грошові перекази в середньому статистично незначні.

Окрім того, в Молдові та Україні відрізняються абсолютні рівні забезпечення житла та житлової інфраструктури. Інфраструктура знаходиться у поганому стані у сільській місцевості Молдови, що перешкоджає економічній участі робочої сили. Деякі дороги меншого значення не заасфальтовані, і села відрізані від транспортного повідомлення при поганій погоді. Низькоякісне медичне обслуговування та відсутність вищих навчальних закладів змушує переселятися у міста. До каналізації підключені лише 22% всіх домогосподарств, а багато населених пунктів не мають систем каналізації взагалі. Наявні водоочисні технології застарілі і частково не працюють, у результаті чого значні обсяги стічних вод скидаються безпосередньо у річки (частково у прикордонні або транскордонні річки). У зоні дії Програми на території України умови життя загалом вище з точки зору забезпечення житла та інфраструктури, але проблеми каналізації і, як наслідок, низької якості питної води не менш актуальні. Інша спільна проблема для всієї зони дії Програми – утилізація твердих побутових і промислових відходів, які можуть бути частково токсичними і небезпечними. Технології управління та переробки відходів розвинені недостатньо: відходи в основному зберігаються на відкритих звалищах, часто нелегальних. Проблеми, загальні по обидві сторони кордону, демонструють безліч векторів для подальшого транскордонного співробітництва.

Досвід транскордонного співробітництва: порівняно з іншими програмами територіального співробітництва країн Східного партнерства регіони зони дії цієї Програми накопичили великий досвід транскордонного співробітництва (ТС) у рамках ЄІСП з участю країн ЄС. Організації Молдови та Одеської області брали участь у двох програмах ТС ЄІСП: Спільній операційній програмі Румунія – Молдова – Україна 2007-2013 рр., а також у Спільній операційній програмі Чорноморського регіону 2007-2013 рр. Чернівецька область бере участь у Програмі Румунія – Молдова – Україна, а також в іншій програмі ТС ЄІСП – Програмі Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна на правах прилеглого регіону з обмеженими можливостями участі. Вінницька область може брати участь у програмі Румунія – Молдова – Україна також на правах прилеглого регіону.

Участь у програмах ТС ЄІСП допомогла регіонам глибше зрозуміти спільні проблеми по обидві сторони кордону і розвивати потужну проектну базу транскордонного партнерства. У зв'язку з цим яскравим

Programme is funded by the European Union

прикладом можуть стати результати останніх конкурсів проектних пропозицій: з 1060 пропозицій, поданих в рамках другого конкурсу (2011 р.) за Програмою Румунія – Молдова –Україна, 272 заявки були подані молдавськими організаціями, а 141 – українськими.

2.4 Аналіз сильних та слабких сторін, можливостей та загроз (SWOT)

Сильні сторони	Слабкі сторони
Сприятливі кліматичні умови для розвитку ефективного аграрного та екологічного виробництва. Добре розвинена мережа міжнародної транспортної інфраструктури через регіон Програми. Географічна близькість до європейських ринків. Багатство природної та культурної спадщини. Великий досвід у програмах транскордонного співробітництва з країнами ЄС.	Скорочення та старіння населення, скорочення населення у сільській місцевості, міграція в столиці та за кордон. Висока залежність регіональної економіки від сільськогосподарського сектора. Залежність регіональної економіки країни від некваліфікованої робочої сили, що обмежує формування високої доданої вартості. Застаріла місцева інфраструктура (наприклад, каналізація, дороги), низька якість державних послуг. Недостатньо розвинений сектор малого та середнього бізнесу та сфери послуг загалом. Істотний відтік населення з регіону Програми.
Можливості	**Загрози**
Відкриття та подальша лібералізація торговельних відносин між країнами Східного партнерства та ЄС, а також розвиток торгових шляхів, що зв'язують ЄС, Кавказ і Азію. Синергетичні ефекти інших програм регіонального розвитку, які підтримують інвестиції у регіоні Програми. Ефекти «переливу» програм соціально-економічного розвитку ЄС, які сприяють позитивній інтеграції регіонів на ринках ЄС. Можливе підвищення попиту на екологічно чисті продукти на національних, регіональних і глобальних ринках. Розвиток тісних економічних і культурних центрів в регіоні програми, які можуть стати локомотивами регіонального розвитку. Подальша інтеграція ринків ЄС після процесу асоціації.	Різниця доходів в регіонах (на рівні господарської діяльності; сільських і міських районів). Різні інвестиційні можливості, що призводить до посилення нерівності в зоні дії Програми. Негативні наслідки змін клімату, які призводять до частих стихійних лих, особливо, повеней і засух. Ескалація «заморожених» конфліктів щодо Придністровського регіону Республіки Молдова, що може обмежити транскордонні контакти. Скорочення населення у сільській місцевості перешкоджає ефективному наданню місцевих державних послуг і забезпеченню інвестицій в інфраструктуру (технічне обслуговування і розробка нових об'єктів).

3. Стратегія програми територіального співробітництва

Мета програми територіального співробітництва – зміцнення транскордонних контактів між місцевими органами влади, громадами та організаціями громадянського суспільства з метою сприяння вироблення спільних рішень для спільних проблем соціально-економічного розвитку.

Аналіз економічної, соціальної та екологічної ситуації в регіоні дозволяє зробити висновок про те, що територіальне співробітництво прикордонних регіонів Молдови та України буде плідним для вирішення трьох типів завдань, які неможна вирішити за допомогою окремих національних заходів регіонального розвитку.

Programme is funded by the European Union

Перше завдання – мінімізувати прямі негативні ефекти «переливу». Іншими словами, заходи, які реалізуються у прикордонному регіоні однієї країни, можуть стати обтяжливими і навіть згубними для прикордонного регіону іншої країни. Відповідні ризики –забруднення стічними водами прикордонних річок та токсичні відходи відкритих звалищ – можна подолати або усунути лише шляхом спільних дій двох країн.

*Друге*завдання – максимально збільшити безпосередні позитивні ефекти «переливу»: заходи, що проводяться в прикордонному регіоні однієї країни, можуть забезпечувати додаткову перевагу в прикордонному регіоні іншої країни за умови співпраці між країнами, обміну інформацією про ринки, технології, споживачів, а також сприяння переміщенню товарів і людей через кордони.

Третє завдання – розкрити потенціал реляційного/соціального капіталу по обидві сторони кордону. Постійні міжособистісні контакти створюють атмосферу довіри і підвищують цінність обміну інформацією. Підтримка заходів між людьми, що живуть по різні боки кордону, у сфері освіти, культури і спорту буде формувати реляційний капітал, який знижує перешкоди для спілкування і може сприяти майбутньої транскордонної діяльності в багатьох сферах.

4. Пріоритети та дії

Програма територіального співробітництва буде впроваджена з метою досягнення трьох операційних завдань:

I. Поліпшення умов життя місцевих громад у прикордонних регіонах шляхом проведення спільних проектів на підтримку соціально-економічного розвитку.
II. Рішення загальних проблем екології, зайнятості, охорони здоров'я та інших областей, що представляють загальний інтерес і транскордонне значення.
III. Культура, освіта та спорт.

4.1 Операційне завдання 1: Покращення умов життя місцевих громад

На рівні цього завдання пріоритет будуть приділяти діяльності в наступних двох напрямках :

- <u>Сприяння більш тісним бізнес-зв'язків через кордон</u>

Україна є важливим торговельним партнером для ділового сектора Молдови. Регіональні економіки по обидві сторони молдавсько-українського кордону характеризуються схожими соціально-економічними структурами і стикаються з аналогічними внутрішніми і зовнішніми проблемами і викликами. У цих умовах регіони зони дії Програми можуть розглядатися як єдиний ринок. Це відкриває можливості для транскордонного обміну досвідом і практикою, забезпечення синергії або консолідації ресурсів. У контексті інформації, наведеної в Розділі 2, наступні напрями діяльності можуть стати предметом для спільних проектів (список не вичерпний):

- Створення і розвиток послуг у сфері бізнес-інформації для сільськогосподарських виробників з метою розширення доступу до інформації про ринок.
- Розвиток прикордонних бізнес-мереж з метою сприяння партнерству між підприємцями Молдови та України.
- Стимулювання розвитку зв'язків і торгових відносин з метою сприяння спільній розробці продукції з більш високою доданою вартістю.
- Розвиток прикордонних економічних кластерів з метою підвищення ефективності інновацій у регіональній економіці.
- Створення та розвиток транскордонних асоціацій туристичних агентств, готелів та інших постачальників послуг.
- Проведення техніко-економічних досліджень для інфраструктурних проектів.

Programme is funded by the European Union

- Обмін належною практикою, навчання інноваційним технологіям, дослідження, науково-дослідна робота та розробка з метою підвищення конкурентоспроможності регіональних економік.

- Диверсифікація джерел доходу і розвиток альтернативної зайнятості у сільській місцевості

Як описано у Розділі 2, дохід домогосподарств у зоні реалізації Програми значною мірою залежить від грошових переказів, соціального забезпечення і сільського господарства. Ця проблема найбільш актуальна для сільської місцевості. За деякими винятками регіональні економіки у зоні реалізації Програми залежать від аграрного сектора, при цьому інші галузі економіки, як і раніше, розвинені недостатньо. Оскільки регіональний сільськогосподарський сектор збільшує свою продуктивність поступово, зростання зайнятості у цій галузі буде обмеженим. Отже, вивільняється значна кількість робочої сили, підвищуючи транскордонні потоки робітників-мігрантів. Диверсифікація сільських економічних структур, яка забезпечує альтернативи для зайнятості робочої сили, може сприяти необхідному балансу. Зазначена нижче діяльність, яка спрямована на вирішення цих проблем, може стати предметом спільних проектів (список не є вичерпним):

- Вивчення потенціалу і можливостей ринків для ланцюга сільськогосподарського виробництва.
- Розвиток навичок за допомогою професійної освіти і навчання.
- Сприяння підприємництву молоді у сільських районах.
- Розробка та проведення тренінгів для персоналу, зайнятого у сфері послуг.

4.2 Операційне завдання 2: Рішення спільних проблем

На рівні цього завдання пріоритет будуть приділяти діяльності у наступних напрямках:

- Вирішення транскордонних екологічних проблем

Характерна особливість екології у зоні дії Програми – загальні басейни річок Дністра і Прута. Втручання в екологічне середовище на одній стороні кордону може мати наслідок – позитивний або негативний – по іншу сторону кордону. Отже, рішення екологічних проблем вимагає спільних зусиль. Низька якість інфраструктури водопостачання та очищення стічних вод, а також утилізація відходів на місцевому рівні впливає, з одного боку, на якість умов життя і господарської діяльності, а, з іншого боку, на стан навколишнього природного середовища в усьому регіоні. У цьому зв'язку маломасштабні спільні дії можуть сприяти досягненню глобального узгодженого підходу. Такі дії можуть стати предметом спільних проектів (список не вичерпний):

- Спільний моніторинг та управління водними ресурсами, транскордонними річками Молдови та України.
- Розробка спільних підходів і напрямків діяльності для відновлення системи водопостачання уздовж кордону та вирішення проблем забруднення повітря, води, ґрунту або підземних вод.
- Розробка спільних підходів до збору відходів, вторинної переробки та утилізації.
- Підвищення обізнаності та розуміння транскордонних екологічних проблем та їх впливу на умови життя та економічну діяльність у прикордонних регіонах.

4.3 Операційне завдання 3: Культура, освіта та спорт

На рівні цього операційного завдання пріоритет буде приділятися зазначеним нижче напрямам діяльності:

- Сприяння багатокультурному розмаїттю та соціальній інтеграції етнічних меншин по обидві сторони кордону

Зона реалізації Програми територіального співробітництва характеризується багатокультурним середовищем, що представлена різними етнічними громадами. Для регіональних громад загалом це середовище представляє певні виклики, тому необхідно забезпечити їх інтеграцію у суспільство, зберігаючи при цьому їхню культурну самобутність та унікальність. Водночас при цьому відкриваються

Programme is funded by the European Union

перспективи міжособистісного обміну для формування соціального капіталу. Такі дії можуть стати предметом спільних проектів (список не вичерпний):

- Проведення спільних культурних заходів та фестивалів.
- Спільна діяльність і заходи соціальної інтеграції етнічних меншин.
- Обмін досвідом і передовою практикою на транскордонному рівні.
- Заохочення багатокультурного розмаїття та спадщини.

- Сприяння зміцненню міжособистісних зв'язків між молодіжними організаціями з метою вирішення питань соціальної сфери, культури, освіти і спорту

Молодіжні організації є найбільш динамічним, сприйнятливим і відкритим елементом структури суспільства у зоні реалізації Програми. Розвиток транскордонних зв'язків між молодіжними організаціями може сприяти поширенню спільних цінностей і зміцненню культури співпраці, і, відповідно, дозволить закласти міцнізасади для довгострокового співробітництва. Отже, інвестиції у ці зв'язки між молодіжними організаціями та їх участь у вирішенні соціальних, освітніх, екологічних та культурних проблем можуть сприяти підвищенню стійкості Програми загалом. Такі дії можуть стати предметом спільних проектів (список не вичерпний):

- Співпраця між молодіжними організаціями у сфері освіти, культури і спорту.
- Організація транскордонних молодіжних фестивалів.
- Участь молодіжних організацій у вирішенні соціальних питань у прикордонних регіонах.
- Розробка і впровадження транскордонних програм обміну між школами та іншими освітніми та культурними установами.
- Створення та розвиток мереж молодіжних організацій, освітніх і культурних установ.

5. Індикатори результативності

Моніторинг успіху програми територіального співробітництва дозволить визначити, якою мірою програма відповідає і сприяє стратегії Східної регіональної програми ЄІСП на 2010-2013 рр. та Індикативної програми на 2010-2013 рр. Для цього планується застосовувати наступний комплекс якісних та кількісних індикаторів:

Аспект	Спосіб вимірювання	Вихідний рівень	Цільовий показник
Підвищення рівня структурованих і інституціоналізованих контактів між місцевими органами влади прикордонних регіонів	Кількість заяв на участь у конкурсі проектів	0	120
	Кількість організацій, які подали заявки на участь	0	336
Кількість спільних проектів, упроваджених по обидві боки кордону	Кількість підписаних контрактів про надання грантів	0	28
	Кількість реалізованих проектів	0	28
Підвищення інтенсивності транскордонних контактів між місцевими громадами	Кількість спільних транскордонних заходів, реалізованих у рамках проектів	Не стосується	94

У Додатку 3 наведено комплекс індикаторів оцінки досягнень і результатів. Зазначені індикатори будуть використовувати як експериментальні критерії моніторингу соціально-економічних ефектів програми територіального співробітництва з точки зору розвитку регіону.

Programme is funded by the European Union

6. Керування програмою

Для управління спільною операційною програмою будуть використовувати нижчезазначену структуру:

Спільний керуючий комітет – спільний орган для забезпечення максимального залучення обох країн-учасниць у процес реалізації програми територіального співробітництва.

Орган управління повністю відповідає перед Європейською Комісією за оперативні та фінансові аспекти управління та реалізації програми.

6.1 Спільний керуючий комітет

Спільний керуючий комітет засновується країнами-учасницями – Молдовою та Україною з метою забезпечення їх участі у діяльності програми. Кожна країна-учасниця призначає центральні, регіональні та локальні органи влади, а також організації громадянського суспільства, які зобов'язані делегувати своїх представників у Спільний керуючий комітет. Призначення носить функціональний, а не особистий характер.

Повноважні представники наступних установ увійдуть до складу Комітету на постійній основі:

Республіка Молдова	Україна
1. Державна канцелярія 2. Міністерство закордонних справ 3. Міністерство фінансів 4. Міністерство регіонального розвитку та будівництва 5. xx (регіональне установа) 6. yy(регіональне установа) 7. Національна платформа Молдови «Форум громадянського суспільства Східного партнерства»	1. Міністерство економічного розвитку та торгівлі 2. Міністерство закордонних справ 3. Чернівецька облдержадміністрація 4. Вінницька облдержадміністрація 5. Одеська облдержадміністрація 6. xx 7. Національна платформа України «Форум громадянського суспільства Східного партнерства»

Наступні установи будуть брати участь у засіданнях Комітету в якості консультантів без права голосу:

- Європейська Комісія в особі Представництва Європейського Союзу у Молдові та Представництва Європейського Союзу в Україні.
- Німецьке товариство міжнародного співробітництва (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH) як Орган управління.
- Команда Програми сприяння територіального співробітництва країн Східного партнерства

Спільний керуючий комітет здійснює наступні функції:

- Визначає пріоритети кожної програми за підтримки Програми сприяння ЕаРТС і затверджує спільну операційну програму.
- Визначає оптимальний розподіл ресурсів програми для вирішення пріоритетних завдань.
- Консультує Орган управління з питань критеріїв відбору проектів та інструкцій для заявників.
- За погодженням з Органом управління проводить відбір проектів для фінансування за рахунок програми територіального співробітництва, які затверджуються Європейською Комісією.
- Здійснює моніторинг досягнення цілей програми шляхом вивчення доповідей, представлених Органом управління.

Рішення Спільного керуючого комітету приймаються за принципом «одна країна – один голос». Порядок роботи і способи прийняття рішень викладені у Регламенті діяльності Спільного керуючого комітету.

Programme is funded by the European Union

6.2 Орган управління

Орган управління відповідає за оперативне та фінансове управління програмою територіального співробітництва і виконує наступні функції:

- Готує та проводить конкурси проектних заявок.
- Збирає та реєструє проектні заявки.
- Організовує відбір проектів.
- Підписує контракти про надання грантів та здійснює платежі.
- Контролює оперативні і фінансові аспекти реалізації проектів.
- Звітує перед Європейською Комісією щодо фінансових і оперативних аспектів реалізації проектів.

Орган управління може підписувати контракти з одержувачами грантів тільки після затвердження Спільним керуючим комітетом та Європейською Комісією остаточного переліку проектів, відібраних для фінансування.

Для виконання вищевказаних функцій Європейська Комісія призначила Німецьке товариство міжнародного співробітництва (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH) в якості Органу управління. Окрім функцій оперативного та фінансового управління програмою Орган управління буде також виконувати функції Секретаріату Спільного керуючого комітету.

7. Реалізація програми

7.1 Вимоги до проектів

Проекти, які дійсно носять транскордонний характер, за участю щонайменше одного партнера від кожної країни-учасниці мають право на отримання фінансування в рамках програми територіального співробітництва. Як правило, заходи, що проводяться в рамках проектів, повинні відповідати програмі. Виключення (якщо є) будуть вказані в інструкції для заявників. Безпосередні результати проектів повинні забезпечувати певний ефект по обидва боки кордону у відповідній зоні дії програми.

Правило про некомерційну діяльність застосовується до всіх проектів, які фінансуються програмою, тобто проекти, реалізовані в рамках програми, не можуть переслідувати цілі отримання прибутку. Підтримка комерційної діяльності у значенні державної допомоги надаватися не буде.

Тривалість реалізації проекту становить мінімум 9 і максимум 18 календарних місяців. На момент підписання контракту про надання гранту між бенефіціарами та Органом управління максимальний період реалізації проекту може бути переглянутий для того, щоб забезпечити завершення проектів, що реалізуються за підтримки програми, до 30 вересня 2016 р.

Програма територіального співробітництва може підтримувати (1) «м'які» проекти, тобто проекти, спрямовані не на будівництво чи купівлю устаткування, а на забезпечення структурних соціально-економічних змін; і (2) проекти для розвитку малих об'єктів інфраструктури. Програма буде приділяти особливу увагу «м'яким» проектам, спрямованим на зміцнення інституційного потенціалу, навчання, реформування політики, обмін досвідом або аналогічну діяльність, а також проектам, які демонструють правильний баланс між «м'яким» елементом і розвитком фізичної інфраструктури.

Programme is funded by the European Union

7.2 Вимоги до бенефіціарів проектів

Державні органи, у т.ч. регіональні і місцеві органи влади, прирівняні до них громадські структури[1], неурядові та некомерційні організації, що реалізують проекти, які представляють загальнодержавний інтерес, мають право на підтримку з боку програми територіального співробітництва. Зокрема, такі організаційно-правові форми (відповідно до визначення національного законодавства країни-учасниці) будуть мати право на підтримку:

Молдова	Україна
Державні органи: • Державні органи (Закон Республіки Молдова «Про місцеве публічне управління» № 436 від 28.12.2006 р.) **Громадські органи, прирівняні до державних:** • Державні некомерційні організації (Закон Республіки Молдова «Про державне підприємство» № 146 від 16 червня 1994 р.) • Комунальні та муніципальні підприємства (Постанова Уряду Республіки Молдова «Про затвердження приблизного положення про муніципальне підприємство» № 387 від 06.06.1994 р.) **Неурядові та некомерційні організації:** • Громадські об'єднання (Закон Республіки Молдова «Про громадських об'єднаннях» № 837 від 17.05.1996 р.) Будь-яка інша національна організаційно - правова форма, що відповідає визначенням державних органів, громадських органів, прирівняних до державних, неурядових і некомерційних організацій у контексті Директиви 2004/18/ЕС.	**Державні органи:** • Органи місцевого самоврядування (Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» № 280/97-ВР від 21.05.2007 р.) • Місцеві державні адміністрації (Закон України «Про місцевої державної адміністрації» № 586-XIV від 09.04.1999 р.) **Громадські органи, прирівняні до державних:** • Суб'єкти публічного права, створені за рішенням органів місцевого самоврядування або державних адміністрацій (Цивільний кодекс України № 435-IV від 16.01.2003 р., ст. 81) **Неурядові та некомерційні організації:** • Громадські об'єднання (Закон України «Про громадські об'єднання» № 4572-VI від 22.03.2012 р.) • Благодійні організації (Закон України «Про благодійництво та благодійні організації» № 5073-VI від 05.07.2012 р.) Будь-яка інша національна організаційно - правова форма, що відповідає визначенням державних органів, громадських органів, прирівняних до державних, неурядових і некомерційних організацій у контексті Директиви 2004/18/ЕС

Як правило, лише органи, розташовані в регіоні дії програми, можуть отримати фінансову підтримку в рамках цієї програми. Участь інших органів аналогічного типу, розташованих за межами регіону програми, в проектах, здійснюваних у цьому регіоні, вимагає окремого дозволу, як це передбачено у посібнику для заявників.

Юридичні особи, що не підпадають до жодної категорії, можуть брати участь у проектах в якості асоційованих партнерів. Вони повинні фінансувати свою діяльність за рахунок власних ресурсів і не мають права на отримання фінансування в рамках програми територіального співробітництва.

7.3 Укладення контракту і порядок реалізації проекту

Процедури укладення контракту та реалізації проекту у рамках програми територіального співробітництва визначені у Практичному керівництві про процедури укладання контрактів для реалізації зовнішніх проектів Європейської Комісії (PRAG) у чинній редакції на момент початку проведення конкурсу проектів. Програма буде реалізовуватися на основі єдиної процедури роботи з заявками та єдиного процесу відбору по обидві сторони кордону.

[1] Структури повинні відповідати наступним критеріям: (a) створені для конкретної мети задоволення загальних потреб і не мають промислового або комерційного характеру; (b) мають статус юридичної особи, а також (c) фінансуються переважно державними, регіональними або місцевими органами влади або іншими суб'єктами публічного права; або знаходяться під управлінням зазначених органів або мають адміністративну, управлінську чи спостережну раду, склад якої більш ніж на половину призначається державними, регіональними або місцевими органами влади або іншими суб'єктами публічного права. Директива 2004/18/ЄС від 31.03.2004 р., OJ L 134/114 від 30.04.2004 р.

Programme is funded by the European Union

Пакет аплікаційних документів, у тому числі форма заявки і керівництво для заявників, повинні бути розроблені Органом управління у співпраці з Програмою сприяння ЕаРТС. Програма буде реалізовуватися за допомогою відкритого конкурсу пропозицій. За період дії Програми буде проведено лише один конкурс пропозицій. Після узгодження пакету аплікаційних форм зі Спільним керуючим комітетом та Європейською Комісією Органу управління оголошує про проведення конкурсу проектних заявок.

Орган управління у співпраці з Програмою сприяння ЕаРТС надає потенційним заявникам всю необхідну інформацію з питань конкурсів пропозицій. Провідні заявники повинні надати свої проектні заявки (включаючи електронну версію) безпосередньо в офіс Органу управління в Києві особисто, кур'єром або рекомендованим листом. Порядок подання проектної заявки буде викладений у посібнику для заявників.

Оцінка заявок та відбір проектів будуть проводитися у два етапи: 1) оцінка **відповідності** заявників, заявлених витрат та заходів (на основі адміністративних критеріїв і вимог до заявників); 2) оцінка **якості** заявок, що відповідають встановленим вимогам (на основі критеріїв відбору та критеріїв визначення переможця конкурсу). Орган управління відповідає за організацію процесу оцінки, а Спільний керуючий комітет приймає остаточне рішення про результати оцінки проектів, які повинні затверджуватися Європейською Комісією.

Орган управління розкриває заявки, подані у встановлений термін, перевіряє відповідність адміністративним вимогам та **вимогам до заявників**. Під час перевірки прийнятності Орган управління може співпрацювати з національними органами влади та Представництвами Європейського Союзу в Молдові та Україні з метою перевірки правового статусу заявників, а також з метою уникнення можливого перекриття фінансування за рахунок інших джерел ЄС або державного бюджету. Зазначені перевірки та уточнення повинні проводитися на засадах об'єктивності та конфіденційності. Національні органи, що беруть участь у проектах, повинні залишатися незалежними у ході цього процесу. Результати розкриття заявок, перевірки адміністративного відповідності та критеріїв придатності затверджуються Спільним керуючим комітетом. Оцінка **якості** заявок проводиться експертами, кандидатури яких пропонують країни-учасниці та Орган управління за поданням Спільного керуючого комітету. У ролі таких експертів можуть виступати співробітники Органу управління, а також, за необхідності, незалежні експерти-треті сторони. Застосовується правило «чотирьох очей», тобто кожна заявка оцінюється мінімум двома експертами. Якщо два експерти прийшли до різних висновків під час оцінки, залучають третього експерта. Результат експертної оцінки вказують у звіті, до якого додається лист оцінки правомочних проектних заявок на основі оцінки в балах.

Спільний керуючий комітет розглядає висновки експертів і може вимагати подальших роз'яснень. Якщо Спільний керуючий комітет не згоден з рекомендаціями експертів повністю чи частково, він має обґрунтувати причини, які протоколюються в остаточному висновку про результати оцінки. Перед укладенням контракту Орган управління може вимагати внесення до проекту змін. Однак, ці поправки можуть стосуватися лише незначних технічних аспектів, і у жодному разі не можуть змінювати зміст, цілі, основні результати або види діяльності проекту або будь-яку іншу умову, яка пов'язана з наданням гранту.

Остаточний висновок про оцінку, заснований на стандартних документах PRAG, має містити підсумкову оцінку кожної придатної заяви, включаючи оціночні таблиці, оцінки та коментарі експертів і членів Спільного керуючого комітету, а також список неправомочних заявок з зазначенням причин відмови.

Результати відбору проектів, затверджених Спільним керуючим комітетом, будуть вважатися дійсними тільки після затвердження Європейською Комісією.

Отримавши рішення Спільного керуючого комітету і схвалення Європейської Комісії, Орган управління готує і підписує контракти на надання грантів з провідними партнерами проектів, які отримали фінансування. До підписання контракту про надання гранту всі партнери проекту мають викласти

Programme is funded
by the European Union

порядок своїх взаємовідносин у сфері управління та реалізації проекту на основі типової партнерської угоди, затвердженої Органом управління і Спільним керуючим комітетом.

Орган управління та Програма сприяння ЕаРТС забезпечують інформацію та підтримку для одержувачів грантів з метою ефективної реалізації проектів. Всі звіти в рамках проектів (проміжні звіти, остаточні технічні описові та фінансові звіти і, за необхідності, звіти про перевірку витрат), а також платіжні вимоги подаються до Органу управління у Києві. Орган управління обробляє звіти та платіжні вимоги і, відповідно, здійснює платежі одержувачам грантів. Детальніше інформація про порядок звітності та оплати буде вказана у керівництві з реалізації проектів, розробленому Органом управління у співпраці з Програмою сприяння ЕаРТС.

Регулярно (кожні 6 місяців) Орган управління проводить перевірку процесу здійснення програми на основі доповідей одержувачів грантів. Результати перевірки подаються Спільному керуючому комітету в інформаційних цілях.

Орган управління буде робити необхідні кроки для забезпечення публічності фінансування з боку ЄС у зв'язку з заходами проектів, що фінансуються програмою. Члени Спільного керуючого комітету будуть активно брати участь у максимальному поширенні інформації про програму в цільовому районі та за його межами.

Діаграма, що ілюструє цикл реалізації програми, наведена у Додатку 4.

7.4 Допустимі витрати та рівень підтримки

Допустимі витрати – це фактичні витрати, понесені та сплачені бенефіціарами проекту в період реалізації проекту згідно з договором про надання гранту. Негрошові внески з боку бенефіціарів проекту та/або третіх осіб не належать до допустимих витрат. Визначення допустимих прямих і непрямих витрат відповідає стандартним положенням PRAG, якщо в інструкціях для заявників не передбачено іншого.

Гранти на відібрані для фінансування проекти складають максимум 90% від загальних допустимих витрат проекту і повинні співфінансуватися з інших джерел, крім бюджету Європейського Союзу і Європейського фонду розвитку. Сума грантів становить мінімум 20 000 євро і максимум 250000 євро. Гранти виплачуються провідним бенефіціарам проектів декількома траншами відповідно до положень, що застосовуються у тих чи інших умовах.

Посібник для заявників може містити детальну інформацію про допустимі витрати та інші фінансові положення.

8. Розподіл фінансування

Фінансування Європейським Союзом програми територіального співробітництва між Молдовою і Україною передбачено регіональними асигнуваннями бюджету Європейського інструменту сусідства та партнерства на 2013 рік.

Орієнтовний обсяг фінансування програми з боку ЄС був визначений Стратегією програм територіального співробітництва країн Східного партнерства і становить 3,3 млн. євро.

На основі результатів і висновків стратегічного аналізу прикордонних регіонів Молдови та України, передбачається наступний орієнтовний розподіл коштів на операційні завдання програми:

Операційне завдання I. Поліпшення умов життя	30 %
Операційне завдання II. Рішення спільних проблем	45 %
Операційне завдання III. Культура, освіта і спорт	25 %

Programme is funded by the European Union

Орієнтовний план фінансування (тис. євро)

	Фінансування ЄС	Співфінансування на національному рівні (країни-учасниці)	Інші донори	Приватне фінансування (партнери проекту)	Загальне фінансування
Операційне завдання I	990,0	0	0	110,0	1 100,0
Операційне завдання II	1 485,0	0	0	165,0	1 650,0
Операційне завдання III	825,0	0	0	91 667	916 667
Загалом:	**3 300,0**	**0**	**0**	**366 667**	**3 666 667**

Programme is funded by the European Union